

บทที่ 8

การเมือง การปกครอง และการบริหารราชการ

บทที่ 8

การเมือง การปกครอง และการบริหารราชการ

8.1 ความหมายของการเมือง การปกครอง และการบริหารราชการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 “ได้ให้ความหมายของ “การเมือง” ว่า หมายถึง

งานที่เกี่ยวกับรัฐ หรือแผ่นดิน เช่นวิชาการเมือง ได้แก่วิชาว่าด้วยรัฐ การจัดส่วนแห่งรัฐ และการดำเนินการแห่งรัฐ

การบริหารประเทศเพื่อเกี่ยวกับนโยบายในการบริหารประเทศ เช่น การเมืองระหว่างประเทศ ได้แก่การดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ

กิจการอำนวยหรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น ตำแหน่งการเมือง ได้แก่ ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่อำนวย (คณะกรรมการ) หรือควบคุม (สภาพัฒนราษฎร) การบริหารแผ่นดิน

สำหรับความหมายของคำว่า “การเมือง” ตามความเห็นของนักประชัญญาทางการเมืองมีความเห็นแตกต่างกัน ดังนี้

ดาห์ล (Robert Dahl) กล่าวว่า “การเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับอำนาจ การบังคับใช้ปฏิบัติตามกฎหมายหรืออำนาจที่ชอบธรรม” (สุจิต บุญุบงการ, 2521 : 227)

ลาร์โวลด์ (Harold Lasswell) กล่าวว่า “การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ เป็นเรื่องของใคร ได้อย่างไร เมื่อไร และอย่างไร” (สุจิต บุญุบงการ, 2521 : 227)

เวลช (W.A. Welsh) ได้ให้ความหมายของ “การเมือง” ไว้ดังนี้

1. การเมือง หมายถึง พฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันและวิธีปฏิบัติงานของรัฐบาล

2. การเมือง หมายถึง กระบวนการที่ชุมชนมนุษย์พยายามที่จะคิดหาทางแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคระหว่างสภาพการณ์ในปัจจุบัน และเป้าหมายที่พอกตนประสงค์จะนำมาปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จ

3. การเมือง หมายถึง ปฏิกริยาโดยตอบของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ หรือการซื้อว่า จะใช้อำนาจ (Power) หรืออำนาจบังคับบัญชา (Authority)

4. การเมือง หมายถึง กระบวนการที่จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด (มนุษย์ สิ่งของ และจิตใจ) ภายในการคุ้ม องค์การ และสังคม

5. การเมือง หมายถึง การพยายามดึงคำถามพื้นฐานเกี่ยวกับปัญหาที่มนุษย์กำลังประสบอยู่ และคำตอบที่จะตอบคำถามนั้น จะเป็นแนวทางที่กำหนดโครงสร้างของสังคม เช่น ความยุติธรรมคืออะไร เป็นต้น

6. การเมือง หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง อำนาจ อิทธิพล ภาวะผู้นำ และการตัดสินใจ จะเห็นได้ว่า ความหมายของการเมืองนี้เน้นที่เนื้อหาของการเมือง (ติน ปรัชญาพุทธิ , 2534 : 274 - 275)

ธีโอดอร์สัน และ ธีโอดอร์สัน (G.A. Theodorson and Theodorson) อธิบายว่า “การเมืองเป็นกระบวนการสร้างนโยบาย โดยการเข้าไปมีอิทธิพล หรือควบคุมแหล่งของอำนาจ และอำนาจหน้าที่ กระบวนการดังกล่าวมีร่วมถึงการแบ่งขั้นชั้นและกันและมักจะมีความขัดแย้งรวมอยู่ด้วยเสมอ” (Theodorson , 1969 : 303)

อุทัย หิรัญโต ได้สรุปทัศนะของนักสังคมศาสตร์ฝ่ายพฤติกรรมการเมือง (Political Behaviorist) ว่า “การเมือง คือการต่อสู้เพื่อแสวงหาอำนาจ หรือเพื่อที่จะมีอำนาจเหนือผู้อื่น” การเมืองโดยนัยนี้มีความหมาย 2 ประการ คือ

1. การเมืองเป็นการต่อสู้เพื่อแสวงหาอำนาจ อำนาจในที่นี้หมายถึง การที่บุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มคนมีอิทธิพลเหนือพุติกรรมของบุคคลอื่น

2. การเมืองเป็นการต่อสู้ในอันที่จะป้องรองชั้นกันและกัน และการต่อสู้นั้นจะมีกฎหมายหรือมีกฎระเบียบใดๆ ก็ตามที่จะควบคุมการให้สังคมมุ่ยย์ดำรงอยู่อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย (อุทัย หิรัญโต , 2524 : 560 - 561)

จรัญ สุภาพ ให้คำจำกัดความของ “การเมือง” ว่าหมายถึง “กิจกรรมของมนุษย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำหนดและการใช้ข้อตกลงใจต่าง ๆ เพื่อแบ่งปันคุณค่าในสังคม และอำนาจบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงใจจากสังคมนั้นเอง” (จรัญ สุภาพ , 2535 : 209)

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2525 : 12) กล่าวว่า “การเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจ ใจ เพื่อจัดสรรทรัพยากร และเพื่อควบคุมการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม ด้วยการกำหนดและปฏิบัติตามข้อบัญญัติ รวมทั้งมีการยอมรับการใช้อำนาจนั้น”

จารัส นวลนิม (2540 : 182) สรุปว่า “การเมือง” หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการ การต่อสู้เพื่อให้ได้อำนาจในการจัดสรรแบ่งปันหรือประสานประโยชน์ทรัพยากรหรือสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม ตามโอกาสและความสำคัญของคุณและบุคคล เพื่อความคงอยู่และสวัสดิการของ

สังคมโดยส่วนรวม

ไฟโรมัน ชัยนา (2518 : 3 - 4) ได้ให้ความหมายของ “การเมือง” ว่ามีความหมายเกี่ยวกับ “รัฐ” หรือ เกี่ยวกับ “อำนาจ” (Pouvoir) เราจะไม่ตีความหมายของคำว่า “การเมือง” ให้กว้างไปกว่านี้อีก

นอกจากนั้น ยังกล่าวถึง “สถาบันการเมือง” ไว้ดังนี้

แม้จะจำกัดความหมายของคำว่า “สถาบันการเมือง” ให้เกี่ยวกับ “รัฐ” หรือ “อำนาจ” เพียงเท่านี้ “สถาบันการเมือง” ก็ยังเป็นคำกว้างอีกพอๆ เพราะสถาบันการเมืองอาจเป็นสถาบันการเมืองของรัฐก็ได้ สถาบันการเมืองของกลุ่มชนนอกจากรัฐ (Institutions politiques des collectivites et des groupes autres que l'Etat) ก็ได้ อนึ่ง ยังมีสถาบันซึ่งมิใช่เป็นการเมือง (non-politiques) ของรัฐอีก แต่ในที่นี้เราจะจำกัดความหมายลงมาคือจะศึกษาภันเฉพาะสถาบันการเมืองที่เกี่ยวกับหรือเป็นของรัฐเท่านั้น และสถาบันการเมืองนั้นมิใช่เฉพาะจะมีปรากฏตามตัวบทกฎหมายหรือตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น ยังมีสถาบันการเมืองตามข้อเท็จจริง (Institutions de faits) เช่น พรรครการเมือง และกลุ่มกดดัน (Groups de pression) สถาบันการเมืองของรัฐโดยปกติคือ สถาบันเกี่ยวกับ “อำนาจ” (Pouvoir) ในรัฐ เช่น ประมุขของประเทศ นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาลสูงสุด การเลือกตั้ง ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นสถาบันการเมืองของรัฐที่สำคัญ และถึงแม่สถาบันการเมืองของรัฐที่เกี่ยวกับอำนาจนั้น เราจะจะไม่ศึกษาภันแต่จะศึกษาสถาบันการเมืองโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับรัฐ ส่วนสถาบันทางการบริหาร หรือการปกครอง (Institutions administratives) และสถาบันทางศาล (Institutions judiciaires) เราจะไม่ศึกษาไปถึง เว้นแต่จะเข้าอยู่ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญโดยตรงเท่านั้น

ชรุณ ศุภาร (2514 : 3) กล่าวถึง “สถาบันการเมือง” ไว้ว่า สำหรับ “สถาบันการเมือง” มักกินความหมายไปถึงพุทธิกรรมในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย สถาบันการเมืองหมายถึง รัฐสภา รัฐธรรมนูญ การเป็นผู้แทนราษฎร การออกกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งรวมไปถึงพุทธิกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้กับสังคม ได้มีนักปรัชญาหลายท่านพยาบานให้คำจำกัดความของ “การเมือง” ไว้หลายท่าน เช่น อริสโตเติล (Aristotle) ได้อธิบายความหมายของ “การเมือง” ไว้ในหนังสือ Politics ว่า “มนุษย์ทุกคน ย่อมเกี่ยวพันกับระบบการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในการที่มนุษย์รวมตัวกันในทางการเมือง เป็นการสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง โดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่และพยาบานให้ค้นอื่น ขอนรับทัศนคติของตนอีกด้วย” การเมืองในทัศนะของอริสโตเติลนี้ลักษณะสำคัญบางประการ เช่น การเมืองย่อมเกี่ยวพันกับอำนาจ ซึ่งอำนาจทางการเมืองนั้นจะต้องแตกต่างกับอำนาจอื่น

องค์การทางการเมืองจะต้องมีอำนาจปกครอง เป็นอำนาจสูงสุดในชุมชนนั้น หน่วยบริหารแห่งองค์การทางการเมืองจะต้องเป็นผู้ใช้อำนาจจริปไตยในการต่าง ๆ ทุกราย อริสโตรเตลนี ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การเมืองควรมีเรื่องของอาณาเขตเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย และอริสโตรเตลนี ความเชื่อมั่นว่า ความสามารถที่จะดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง การพึ่งพาตนเองได้และความเพียงพอ ในตนเอง (Self-sufficiency) เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในทางการเมือง ขณะนี้คุณลักษณะที่สำคัญของการเมืองในทศวรรษของอริสโตรเตลนีจึงประกอบด้วยองค์สาม คือ อำนาจ (Authority) การปกครอง (Ruling) คินเดนหรืออาณาเขต และความสามารถที่จะตั้งอยู่ได้ด้วยตนเอง

“สถาบันการปกครอง” มีความหมายแคบกว่า “สถาบันการเมือง” คือมักจะหมายถึง การดำเนินงานหรือการวางแผนนโยบายเพื่อบริหารสังคมหรือประเทศให้มีความสงบสุข และมีมาตรฐานทั้งเศรษฐกิจและสังคมให้อยู่ในเกณฑ์ที่ดี และหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องการปกครองคือ “รัฐบาล” นั่นเอง

8.2 โครงสร้างของการเมืองไทย

โครงสร้างการเมืองไทยประกอบด้วยสถาบันสำคัญ 3 ประเภท คือ

1. สถาบันพระมหากษัตริย์
2. สถาบันการเมืองในระบบ ได้แก่ รัฐธรรมนูญ รัฐสภา ตุลาการ พระकารมเมือง รัฐบาล และระบบราชการ
3. สถาบันการเมืองในระบบ ได้แก่ กลุ่มพลังการเมืองและทหาร

1. สถาบันพระมหากษัตริย์

สถาบันพระมหากษัตริย์มีอยู่คู่กับสังคมไทยมาไม่น้อยกว่า 700 ปี ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 พระมหากษัตริย์คามระบบสมบูรณ์ญาสิทธิราชย์ ทรงเป็นประมุขของประเทศไทย ทรงมีพระราชอำนาจและพระบรมเดชานุภาพสูงสุดและเด็ดขาด ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยแต่ไม่ได้อยู่ในฐานะผู้ปกครองที่สามารถใช้พระราชอำนาจได้อย่างแท้จริง พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะ “หนึ่งในการเมือง” คือ ทรงดำรงความเป็นกลางในทางการเมืองและปลดจากความรับผิดในทางการเมือง (จรัญ สุภาพ, น.ป.ป. : 528)

2. สถาบันการเมืองในระบบ ได้แก่

รัฐธรรมนูญ

ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญรวมทั้งสิ้น 17 ฉบับ หรือนับเฉพาะฉบับที่สำคัญ ๆ มี 6 ฉบับ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคือฉบับ พ.ศ. 2540

รัฐสภา

รัฐสภาเป็นสถาบันการเมืองที่ควบคู่กับรัฐธรรมนูญ จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่ารัฐสภาของไทยเป็นสถาบันที่ขาดเสียรากพื้น เพราเมื่อการบุนสภาพโดยใช้อำนาจนอกวิธีทางแห่งรัฐธรรมนูญอยู่บ่อย ๆ ทำให้การดำเนินงานของรัฐสภาไทยไม่พัฒนาเท่าที่ควร

พระครุฑ์การเมือง

พระครุฑ์การเมืองคือองค์การซึ่งเป็นที่รวมของกลุ่มนักก草地ที่มีอุดมการณ์และความคิดเห็นทางการเมืองคล้าย ๆ กัน ระบบพระครุฑ์การเมืองไทยคือองค์กรชั้นสูง ๆ ขาดความต่อเนื่องในการแสดงบทบาท ทำให้ทั้งพระครุฑ์การเมืองรู้สึกผิดหวัง ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเกือกตึ้งก์เกิดความเบื่อหน่าย และไม่ค่อยให้ความสนใจในการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งเท่าไรนัก

ศุลกากร

อำนาจศุลกากรเป็นหนึ่งในอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งแบ่งได้ 3 ส่วน คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและการดูแล ทั้งสามนี้แยกกันเป็นอิสระ สำหรับอำนาจศุลกากรมีความเข้มแข็งสูงในภาวะปกติ

รัฐบาล

ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 - ปัจจุบัน ประเทศไทยมีรัฐบาล 53 ชุด โดยเฉลี่ยรัฐบาลอยู่ในอำนาจ 13-14 เดือนเท่านั้น สาเหตุของการขาดเสียรากพื้น อาจสรุปได้ดังนี้

1. การซ่วงซิงอำนาจการเมืองระหว่างผู้มีอำนาจทำให้มีการรัฐประหารเกิดขึ้น
2. รัฐบาลไร้ความสามารถในการบริหารและการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ
3. ความขัดแย้งของพระครุฑ์การเมืองต่าง ๆ ที่ร่วมเป็นรัฐบาล ทำให้ผู้นำการปฏิวัติใช้เป็นข้ออ้างในการปฏิวัติ (วันรักษ์ มิ่งเมือง, 2531 : 67)

ระบบราชการ

วันรักษ์ (วันรักษ์ มิ่งเมือง, 2531 : 68 - 69) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของระบบราชการไทยในปัจจุบัน อาจสรุปได้ดังนี้

1. เป็นองค์การที่มีกำเนิดและวิวัฒนาการต่อเนื่องมาเป็นเวลานานแล้วจึงมีการสั่งสมพลงำนานา ไว้อย่างมากmany เพราะได้ขยายบทบาทครอบคลุมกิจกรรมทุกด้านของสังคมไทย ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา สาธารณสุข ศาสนา และอื่น ๆ จนกล่าวได้ว่า แทนจะไม่มีกิจกรรมใดของประชาชนที่จะอดพ้นจากการเกี่ยวพันของระบบราชการไปได้ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม

2. เป็นสถาบันที่มีการรวมอำนาจที่สูงยัดกลางเป็นส่วนมาก หน่วยราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นต่างตอกย้ำในความควบคุมของส่วนกลางอย่างเข้มงวด จนกระทั่งนายแพที่ ประเวศ วะสี ถึงกับกล่าวว่า “ระบบราชการตอกย้ำในสภาพเหมือนถูกมัดตราสั่ง” เพราะได้สร้างหน่วยงาน ระเบียบ กฎหมายที่ต่าง ๆ ตลอดจนตำแหน่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะซับซ้อนยุ่งเหยิง จนกระทั่งกระดิกตัวไม่ได้ นอกจากนี้มีการผูกขาดอำนาจการสั่งการและการตัดสินใจ แต่ขณะเดียวกันหากการตัดสินใจนั้นผิดพลาดสร้างความเสียหายแก่ส่วนรวม มักจะหาตัวรับผิดเป็นตัวเป็นตนไม่ได้

3. การจัดองค์การและการทำงานมีลักษณะซับซ้อน ยกตัวอย่าง การพัฒนาชนบท มีหน่วยงานรับผิดชอบทั้งของฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร รวมกันไม่ต่ำกว่า 20 หน่วยงาน ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อีกทั้งยังขาดประสานนโยบายให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การจัดสรรงบประมาณเป็นแบบเบี้ยหัวแตก และที่สำคัญคือ ขาดลักษณะของหน่วยงานที่เชี่ยวชาญ มีแต่หน่วยงานกึ่งเชี่ยวชาญ ทำได้เพียงครั้ง ๆ กลาง ๆ แก้ปัญหาไม่ทันการณ์ และไม่ได้ผลจริงจัง whatsoever

สำหรับข้าราชการที่ลูกหล่อหลอมจากระบบราชการที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้น ส่วนหนึ่งซึ่งมีจำนวนมากก็จะมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับระบบราชการ กล่าวโดยสรุปคือ

1. มีทัศนะติว่าระบบราชการมีสถานภาพสูงกว่าเอกชน ข้าราชการจึงต้องมีสถานภาพสูงกว่าประชาชนทั่วไป ข้าราชการเป็นฝ่ายปกครอง ส่วนประชาชนเป็นฝ่ายถูกปกครอง ประชาชนตกเป็นเบี้ยล่างเพราข้าราชการเป็นฝ่ายที่ใช้อำนาจตามกฎหมาย

2. เนื่องจากหน่วยราชการไม่ต้องรับผิดชอบการหารายได้โดยตรงความสนใจจึงทุ่มเทไปที่การใช้จ่าย เรียกร้องของบประมาณจำนวนมากที่มากขึ้น ๆ ข้าราชการส่วนมากขาดปีกหมายการทำงานเพื่อประชาชน การประเมินผลงานขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชา เมื่อว่าระบบราชการจะมีมานานนับหลายร้อยปี แต่ก็ยังไม่มีระบบการประเมินผลการทำงานที่ยุติธรรมและเชื่อถือได้ให้มีใช้ทั่วถึงในทุกหน่วยงาน ระบบราชการจึงต้องสูญเสียคนที่มีความสามารถไปให้ภาคเอกชนตลอดเวลา เพราะประสบความไม่เป็นธรรมในการประเมินผลงาน

3. สถานบันการเมืองของระบบ

ทหาร

ประเทศไทยมีระบบประชาธิปไตยที่มั่นคงแล้ว สถานบันทหารจะแยกตัวจากการแทรกแซงทางการเมืองโดยเด็ดขาด ในประเทศไทย ทหารได้แทรกแซงทางการเมืองเกือบทั้งหมด

วันรักษาฯ มิถุนายน (วันรักษาฯ มิถุนายน 2531 : 70) ได้กล่าวถึงการแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหารว่า มีสาเหตุสำคัญหลายประการ คือ

1. เกิดจากทัศนคติของนายทหารที่ไม่ยอมรับระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยมิรู้สักва มีผู้ที่วิจัยและได้สรุปว่า นายพันทารนกมีทัศนคติในเชิงลบต่อระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเต็มรูปแบบ มีความอดทนอดกลั้นค่อนข้างต่ำต่อความขัดแย้งและมีความเป็นอนุรักษ์นิยมค่อนข้างสูง

2. การปกป้องผลประโยชน์ทางการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ งบประมาณประจำปี ผลประโยชน์จากการซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ และนโยบายความมั่นคงภายในและภายนอก เรื่องเหล่านี้หากต้องผ่านสภาผู้แทนราษฎรแล้ว มักจะยืดเยื้อจนกระทั่งฝ่ายทหารเกิดความรู้สึกหันไม่ได้ ยกตัวอย่าง ในการพิจารณางบประมาณ พ.ศ. 2519 มี ส.ส. บางคนเสนอให้ตัดงบราชการลับจากที่ตั้งไว้ 116 ล้านบาทลงเหลือ 16 ล้านบาท อิกหังในช่วงก่อนตุลาคม 2519 ซึ่งเป็นช่วงที่ประชาธิปไตยเบ่งบาน การวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของฝ่ายทหารเป็นไปอย่างกว้างขวาง คณะทหารได้จัดตั้งกลุ่มนวลดและกลุ่มกระทิ่งแดง เพื่อให้กลุ่มต่อต้านเหล่านี้สร้างสถานการณ์รุนแรง เกินความสามารถของรัฐบาลผลเรื่องที่ควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ เพื่อใช้เป็นข้ออ้างในการทำรัฐประหารยึดอำนาจเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519

3. การเย่งอำนาจระหว่างผู้นำทหาร อันเกิดจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการควบคุมอำนาจทางทหาร ยกตัวอย่าง ในสมัยของพลitonom กิตติบร เป็นนายกรัฐมนตรี ผู้นำทางคนรวมทั้งพรรคพวกได้รับผลประโยชน์จากการคุุมรัฐวิสาหกิจ หรือให้ความคุ้มครองแก่ธุรกิจของเอกชน ในขณะที่นายทหารที่อยู่นอกกลุ่มลูกกิ๊ดกัน ทำให้คณะทำการเกิดการเย่งอำนาจและพร้อมที่จะโค่นอำนาจกันเอง

8.3 การเมืองไทยภายใต้ประชาธิปไตยครั้งใหม่

ระบบการเมืองไทยปัจจุบันซึ่งเรียกว่า ระบบประชาธิปไตยครั้งใหม่เป็นระบบที่สามารถปฏิบัติการได้ เนื่องจากมีแนวโน้มว่าจะอยู่ต่อไปแม้จะเป็นประชาธิปไตยที่ไม่สมบูรณ์แบบ

ก็ตาม ประชาธิปไตยครึ่งใบนั้นมีนิยามว่าเป็นส่วนผสมของสองสิ่งคือ ของเก่าและของใหม่ ดังนั้นจึงเป็นระบบแบบโบราณครึ่งหนึ่ง กล่าวคือเป็นเผด็จการ และเป็นของสมัยใหม่อีกครึ่งหนึ่งกล่าวคือเป็นประชาธิปไตย สิ่งที่เน้นอนอาจจะกล่าวได้ว่า ระบบที่เป็นหัวมังกรท้ายมังกรนี้ อย่างเด็ดขาดเป็นแค่ผักษิริอย่างหน้าระบบเผด็จการที่แฟรงฯ ภัยได้เจาะของประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ถ้าศึกษากระบวนการวิพัฒนาการของระบบปัจจุบัน จะเห็นว่าระบบนี้เกิดจากการรวมตัวของชาติ ถ้าศึกษาประวัติศาสตร์ปัญหาทางการเมืองและความยุ่งเหยิงทางการเมือง ซึ่งเป็นอยู่หลายศตวรรษ ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาระบบที่เกิดดูแลภาพซึ่งถูกตราไว้เป็นประชาธิปไตยครึ่งใบนี้อาจเป็นทางเลือกเพียงทางเดียว อย่างน้อยที่สุดก็สำหรับปัจจุบัน จะกล่าวถึงประเด็นนี้ต่อไปด้วยการสรุปเท้าความถึงวิวัฒนาการของการเมืองไทยมาตั้งแต่อดีต (ลิขิต ชีรเวคิน, 2537 : 204)

ลิขิต ชีรเวศิน (2537 : 205 - 215) ได้กล่าวถึง “ประชาติป่าดงร่องใบ” พอสรุปได้ว่า :

ระบบการเมืองไทยสมัยอยุธยาและสมัยต้นรัตนโกสินทร์เป็นระบบการเมืองแบบเดียวกัน การเรียกว่า ระบบพ่อขุน (patrimonial system) มีระบบการบริหารรวมอยู่ที่ศูนย์กลางภายใต้คนปกครองไม่กี่คน ระบบดังกล่าวได้อัญมานจึงสมัยรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการปฏิรูปในแนวตะวันตก นำการศึกษาความรู้แบบตะวันตก และการเลิกขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อเก่า ๆ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411 – พ.ศ. 2453) มีการปฏิรูปหลายอย่าง เช่น การบริหารแผ่นดิน นโยบายการคลัง ระบบศาล องค์กรทางทหาร และการเลิกรอบน้ำพร์และระบบทาง โดยหลักสำคัญแล้วพระองค์ทรงเปลี่ยนสังคมไทยแบบเก่าให้เป็นประเทศสมัยใหม่ โดยมีระบบและองค์กรแบบทันสมัย แต่การเจริญเติบโตขององค์กรสมัยใหม่ได้ทำให้สร้างผู้นำกลุ่มใหม่ ซึ่งก็คือพวกกลุ่มนักเรียนนอกที่มาจากการแสวงหาการเมือง ซึ่งผ่านยุโรปและเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิวัติของจีน เมื่อปี 2454 ซึ่งรัฐบาลของเมืองจูโจโค่นล้ม ในสยามนั้นก็เกิดลูกคดีนทางการเมืองเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงในสมัยพระบาทสมเด็จพระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี 2454 เหตุการณ์ครั้งนี้เรียกว่า กบฏ ร.ศ. 130 ในปี 2438 กลุ่มเจ้านายและขุนนางได้พยายามให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวตั้งรัฐสภาแบบประชาธิปไตยตะวันตก ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงคำรับตอบว่าประชาชนยังไม่พร้อมที่จะรับระบบใหม่ การที่ประชาชนไม่มีการศึกษาในช่วงนั้นและด้วยเหตุที่สถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศก็อยู่ในภาวะหมิ่นเหม่ เพราะมหาอำนาจตะวันตกกำลังค่อยที่จะเอาระเบียนจดอ่อนของประเทศในเอเชีย

เหตุผลที่ทรงยกมาให้จึงเป็นเรื่องที่น่าเข้าใจอันที่จริงเหตุการณ์หลังปฏิวัติ 2475 ของพวคณะรายภูรก์ได้พิสูจน์คำที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้ทรงวิเคราะห์เอาไว้ ถึงแม้ว่าการปฏิวัติ 2475 จะเกิดขึ้น 47 ปีหลังเหตุการณ์ 2438 แต่สักษะโดยทั่วไปของประชาชนก็มิได้เปลี่ยนไป การปฏิวัติเกิดขึ้นโดยที่ประชาชนโดยทั่วไปไม่ได้เที่ยวช้อปและไม่เข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้น จริง ๆ แล้วเป็นรัฐประหารของข้าราชการ

หลังปี พ.ศ. 2475 ถึงสามียุคพลสุขุมดี ธนารัชต์ อาจจะเรียกได้ว่าเป็นการต่อสู้ระหว่างระบบราชการกับประชาชนปีไถย สักษะที่เด่นที่สุดก็คือ มีปัญหาการเมืองมากมาย ซึ่งเห็นได้ชัดจากการรัฐประหาร กบฎ และการครองอำนาจของจอมพล ป. พิญลสุขุมรานในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเกือบ 15 ปี ในช่วงเวลา 25 ปี จะเห็นการครองอำนาจของทหารในทางการเมืองและการมีข้อขัดแย้งในชุดต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น การขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจและนโยบาย การขัดแย้งระหว่างผู้นำแก่และผู้นำใหม่ การขัดแย้งในหมู่ทหารและการขัดแย้งระหว่างทหารบกและทหารอากาศ และสุดท้ายก็คือ การขัดแย้งระหว่างทหารกับตำรวจ การขัดแย้งทางการเมืองเหล่านี้ทำให้เกิดรัฐประหารและการกบฎ 10 ครั้ง รวมทั้งของจอมพลสุขุมดี ในปี 2500 สรุปกระบวนการในวงจรดังกล่าวหลังจากปฏิวัติสำเร็จ หัวหน้าคณะปฏิวัติจะสามารถควบคุมเหตุการณ์ได้ดีขึ้นระยะหนึ่ง แล้วความกดดันก็จะเข้มขึ้นมาอีก ต่อจากนั้นจะมีการเรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญ ทำให้มีการประกาศรัฐธรรมนูญ ตามด้วยการเลือกตั้งทั่วไปและการตั้งรัฐบาลโดยกระบวนการทางรัฐสภา และข้อขัดแย้งก็จะเริ่มขึ้นอีก ทำให้กระบวนการทั้งหมดคงอยู่ในภาวะซุ่มเซื่อย จนในที่สุดกล้ายเป็นวิกฤตการณ์ พอดีช่วงนี้ท่ามกลางความพยายามของรัฐบาล วงจรถึงครบพอดี แล้วก็เริ่มต้นใหม่

เพื่อที่จะทำลายวงจรดังกล่าวของจอมพลสุขุมดีได้ทำรัฐประหารในปี 2500 และทิ้งช่วงไว้ 1 ปี ก็ทำการรัฐประหารอีกในปี 2501 หลังจากนั้นก็มีการรวมอำนาจทางการเมือง แล้วก็ได้กุมอำนาจทั้งหมดโดยกุมตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการทหารบก นายกรัฐมนตรี และอธิบดีกรมตำรวจนbsp; การปกครองของสุขุมดีเป็นระบบเผด็จการเบ็ดเสร็จ มาตรา 17 ของธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรทำให้สามารถสั่งการสำคัญ ๆ ในลักษณะเด็ดขาด เช่น สามารถทำโทษบุคคลที่กระทำสิ่งที่เป็นภัยต่อกวนมั่นคงและเสถียรภาพของชาติหรือขัดต่อกวนสุขของสังคมและศีลธรรมอันดี ประหารผู้กระทำผิดกรณี ขายยาเสพติดเมือง ลอบวางเพลิง และผู้ต้องสงสัยมีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ มีคนมากมายถูกจับขังในรูปเป็นอันธพาล จอมพลสุขุมดีได้เริ่มโครงการที่สำคัญคือ นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติโดยเริ่มจากแผน 6 ปี จอมพลสุขุมดีได้ให้นักวิชาการหลายคนวางแผนพัฒนา นอกจากรัฐบาลนี้ยังมีการ

สร้างมหาวิทยาลัยในต่างจังหวัดทางภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และทางใต้ ในขณะเดียวกันการลงทุนของชาวต่างประเทศก็ได้รับการสนับสนุนโดยการให้มีการยกเว้นภาษี และยังมีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น เสื่อน ถนน ฯลฯ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม ระบบการเมืองในสมัยนี้เรียกว่า ระบบพ่อขุนซึ่งเป็นระบบเผด็จการแบบพ่อ โดยมีโครงสร้างของสังคม 3 ชั้นคือ รัฐบาล ระบบราชการ และประชาชน จอมพลสฤษดิ์ได้แต่งตั้งสภาร่าง รัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่เป็นสภานิติบัญญัติเพื่อร่างรัฐธรรมนูญ แต่เป็นที่เข้าใจว่าการร่างรัฐธรรมนูญจะกินเวลานาน เพื่อให้มีเวลาสำหรับโครงการพัฒนาแห่งชาติ จอมพลสฤษดิ์ไม่เคยกล่าวสัญญาเรื่องประชาธิปไตย สิ่งที่มีในใจคือการปกครองโดยผู้นำที่มี焰ตา ซึ่งจะทำทุกอย่างเพื่อความสุขและความอยู่ดีกินดีของประชาชน และการกระทำการดังกล่าวก็เพียงพอในการที่จะสร้างความชอบธรรมของการครองอำนาจ อันที่จริงแล้วสิ่งซึ่งจอมพลสฤษดิ์ต้องการทำคือการหยุดกระบวนการพัฒนาทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งเห็นว่าไร้ประโยชน์เป็นปัญหา และเป็นกระบวนการที่อาจสร้างความไม่ร่วมรื่น ดังนั้นจึงมุ่งสนใจในเรื่องพัฒนาการทางเศรษฐกิจและทางสังคม โครงการพัฒนาแห่งชาติของจอมพลสฤษดิ์ได้เริ่มสร้างผลที่นักวางแผนคาดการณ์ไว้ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ทำลายระบบการเมืองซึ่งปราฏผลในการครองอำนาจของจอมพลถนอม กิตติจาร และจอมพลประภาส จากรัฐถีร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคือการปฏิวัติตุลาคม หรือเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงบ้านใหม่ทางการเมืองของวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ในเหตุการณ์นี้รัฐบาลทหารซึ่งนำโดยจอมพลถนอมและจอมพลประภาส ได้ถูกโค่นล้มโดยการลูกชือของมวลชนประมาณห้าแสนคน

เหตุการณ์ในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ทำให้รัฐบาลทหารของจอมพลถนอม กิตติจาร และจอมพลประภาส จากรัฐถีร ถูกโค่นล้มโดยการเดินขบวนที่นำโดยนิสิตนักศึกษาและนักเรียน เหตุการณ์ครั้งนี้เป็นเหตุการณ์หลังเลือกทางการเมืองครั้งแรกหลัง พ.ศ. 2500 เป็นการแสดงถึงการสิ้นสุดของรัฐบาลทหาร ซึ่งได้ครองอำนาจมาเป็นเวลา 15 ปี นับตั้งแต่ปี 2501 ซึ่งนับตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์ดำรงอำนาจในการรัฐประหารครั้งที่ 2 เหตุผลที่ทำให้เกิดการลูกชือของ 14 ตุลาคม 2516 นั้นมีหลายประการ เหตุผลที่สำคัญอันหนึ่งก็คือ การแตกแยกกันในหมู่ผู้ครองอำนาจ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยทหาร หลังจากมรณกรรมของจอมพลสฤษดิ์ การแบ่งแยกและการก้าวสำคัญในเขตอำนาจของทหารกลุ่มอื่นซึ่งกระทำโดยพันเอกณรงค์ กิตติจาร (บุตรชายของจอมพลถนอมและบุตรเขยของจอมพลประภาส ผู้ซึ่งเป็นรองเลขานุการ ก.ต.ป.) อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่จะทำให้เข้าใจเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 คือ การเปลี่ยนแปลงทาง

สังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากนโยบายพัฒนาประเทศของจอมพลสุนทรดี นโยบายขึ้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางการเมืองคือการตรึงโครงสร้างทางการเมืองไว้ ในขณะที่การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม (การศึกษา) ได้รับความเอาใจใส่ นโยบายพัฒนาประเทศเริ่มส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ กลุ่มใหม่ ๆ ในทางสังคม เกิดขึ้นเพราการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ทางสังคมและเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในวงการเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งรวมกับการเปลี่ยนแปลง เช่น การเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ จากเศรษฐกิจการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ มีข้าวเป็นผลิตผลหลักเพื่อการส่งออก มาเป็นระบบที่เริ่มมีการอุดสาหกรรมและพืชเศรษฐกิจ และการขยายตัวของสังคมเมือง

เหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นจุดจบของการปกครองโดยทหารแบบสุนทรดีและนำไปสู่จุดเริ่มต้นของการมีระบบประชาธิปไตยค่อนข้างจะสมบูรณ์ ในช่วง 3 ปีหลังเหตุการณ์นี้ไทยมีรัฐบาลแบบเลือกตั้ง 4 ชุด และมีรัฐบาลแบบกึ่งประชาธิปไตยซึ่งนำโดยศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ 1 ชุด ในช่วงนี้มีเหตุการณ์รุนแรงต่าง ๆ ได้แก่ การช่วงกันด้วยเหตุผลทางการเมือง การช่วงระหว่างเบื้องใต้คุณเดินบวน การบุกบ้านพักนายกรัฐมนตรี และมีการบุกและเผาหารวมทั้งบ้านของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระบบการเมืองไทยดูเหมือนจะแตกเป็นเสียง ๆ มีการตื่นตัวทางการเมืองสูง และมีการเข้าร่วมกระบวนการทางการเมืองสูง ในขณะที่พัฒนาทางการเมืองต่อ กล่าวคือ ไม่สามารถสร้างสถาบันทางการเมืองและกระบวนการที่จะจัดตั้งการเข้าร่วมของพลังใหม่ ๆ ทางสังคมซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจได้ ก็จะนำไปสู่การเสียดุล ระหว่างความจำาริญทางการเมือง (การตื่นตัวทางการเมืองและการเรียกร้องที่จะมีส่วนร่วม) และพัฒนาทางการเมือง (การสร้างสถาบัน) จะทำให้เกิดกลีดทางการเมือง

รัฐประหาร วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งเกิดขึ้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นความรุนแรงทางการเมือง การเข่นฆ่ากันอย่างทารุณขนาดที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประวัติศาสตร์ของการเมืองไทยสมัยใหม่ เหตุการณ์นี้เกิดจากความสับสนทางการเมืองซึ่งเกิดขึ้นก่อนหน้านี้ ทำให้ทหารกลับเข้ามามีอิทธิพลอีกรั้ง เป็นผลของการโดยพลเรือนที่หนุนโดยทหารรัฐบาล ได้รับสมญานามว่า “รัฐบาลหอย” ซึ่งอยู่ได้ไม่ถึงปีก็เกิดการปฏิวัติของทหารอีกรั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2500 ทำให้เหลือการพลเรือนต้องยุติลง นโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์และนโยบายข้าค้ำทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยความกลีด แต่ก็ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าถึงอย่างไรทหารก็ยังมีบทบาทสำคัญในการเมืองไทย ทหารจะยังคงเป็นส่วนหนึ่งของการเมืองไทยไม่ว่าการเมืองไทยจะเป็นในรูปแบบใด 曙光จะที่ทหารซึ่งเป็นพลังการเมืองเดิมเข้ามาสู่ระบบการเมืองหลัง 6 ตุลาคม 2519 ท่านกลางพลังใหม่ ๆ ทางสังคม ซึ่งได้

แก่ชนชั้นกลางใหม่ ทำให้เกิดระบบทางการเมืองที่ทหารและประชาชนต้องพนักครึ่งทาง ในระบบการเมืองที่ก่อความแสวงค์คือการมีประชาธิปไตยแบบครึ่งใน ระบบนี้คงจะอยู่ต่อไปเรื่อยๆ ในสังคมไทย

คำนิยาม “ประชาธิปไตยแบบครึ่งใน”

ประการแรก เป็นอุบalyของรัฐบาลที่กรองอำนาจจากผู้โดยกำหนดในรัฐธรรมนูญเพื่อที่จะอยู่กรองอำนาจต่อไปให้นานที่สุด มีผู้กล่าวหา พลเอกเกรียงศักดิ์ ชัยชนะทัน ดังนี้เสนอในช่วงที่พลเอกเกรียงศักดิ์เป็นนายกรัฐมนตรี และนำรัฐธรรมนูญออกมาใช้ รัฐธรรมนูญนี้มีมาตราสำคัญที่สุด 2 มาตราคือ ประการที่หนึ่ง นายกรัฐมนตรีไม่ต้องผ่านการรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ประการที่สอง ข้าราชการประจำสามารถดำรงตำแหน่งประจำและตำแหน่งทางการเมืองในเวลาเดียวกัน บทเฉพาะกาลจะใช้เป็นเวลา 4 ปี หลังจากนั้นก็จะเป็นประชาธิปไตยเต็มไปขึ้น โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง เช่น ข้าราชการประจำและทหารจะดำรงตำแหน่งข้าราชการประจำ และในขณะเดียวกันจะดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยไม่ได้ ถ้าข้าราชการเหล่านี้เลือกที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมือง จะต้องลาออกจากตำแหน่งทางราชการ จะมีการลดอำนาจจากวุฒิสภาลง ซึ่งเหตุการณ์นี้ทำให้ทหารบางพวกพยายามเปลี่ยนรัฐธรรมนูญ โดยอ้างเหตุผลที่ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันไม่เปิดทางให้ข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือน ซึ่งมีความรู้ความสามารถเข้าไปรับใช้คดิทางการเมืองดังนั้นจึงไม่เหมาะสมกับประเทศไทย ถึงแม้ว่าความพยายามที่จะแก้รัฐธรรมนูญได้ประสบความล้มเหลวหลายครั้ง แต่ก็เป็นเรื่องที่จะสร้างความไม่สงบทางการเมืองที่จะเป็นปัญหาทางการเมืองไทยต่อไป

ประการที่สอง ประชาธิปไตยแบบครึ่งในจะหันให้เห็นถึงการมองการเมืองในลักษณะของความเป็นจริงในประเด็นของการสร้างสถาบัน อันที่จริงเป็นการผสมของเก่าและของใหม่ เป็นที่ทราบกันในหมู่ผู้สังเกตการณ์ทางการเมืองไทยว่า ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงมากมายทางสังคมก็ตาม แต่โครงสร้างทางอำนาจและสถาบันทางการเมืองก็ยังเกือบจะเหมือนเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับทหารและข้าราชการพลเรือน กลุ่มผู้นำเหล่านี้จะยังคงมีบทบาทสำคัญต่อไปในทางการเมืองไทย ด้วยเหตุผล 4 ประการคือ

(1) ประเทศไทยไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้น การที่ไม่เคยถูกต่างชาติปกครองทำให้ผู้นำสามารถรักษาอำนาจและฐานะไว้ได้ซึ่งต่างจากสังคมซึ่งเคยเป็นเมืองขึ้น ซึ่งการปกครองของอาณาจักรได้ถูกทำลายฐานอำนาจของผู้นำเก่าจะโดยวิธีใดหรือรูปแบบใดก็ตาม

(2) ประเทศไทยไม่เคยประสบการปัจจุบันดังเช่นในสหภาพโซเวียตหรือสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งทำลายระบบต่างๆ ทางสังคมโดยมีการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผันดิน ดัง

นั้นจึงทำลายผู้นำเก่าไปด้วย

(3) ประเทศไทยไม่เคยถูกบังคับให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากนายโดยต่างชาติ เช่นประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นหลังสหภาพโลกครั้งที่สอง

(4) ประการสุดท้าย ประเทศไทยมิได้ถูกสหภาพโลกครั้งที่สองกระแทบมาก ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายทางสภาวะแวดล้อมหรือทางสถาบัน ดังนั้นโครงสร้างทางอำนาจและฐานะของผู้นำยังคงไว้เหมือนเดิมตลอดมา ผู้นำกลุ่มนี้เป็นพวกรัฐบาลที่ระบบการเมืองจะต้องรับเข้าไป มีฉะนั้นพวknี้จะหาทางแสดงตัวเองและเรียกร้องที่จะมีตำแหน่งในโครงสร้างของอำนาจ กลุ่มผู้นำนี้คือกลุ่มอำนาจเก่าดังนั้นเอง

แต่ในอีกแห่งหนึ่ง ก็มีคนกลุ่มใหม่ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากนโยบายพัฒนาประเทศไทยของจอมพลสฤษดิ์ และกลุ่มที่สืบทอดอำนาจ กลุ่มพลังทางสังคมกลุ่มใหม่นี้ประกอบด้วยนักธุรกิจ อิมปอร์ต-เอ็กซ์ปอร์ต นายธนาคารและนายทุนนักอุดสาหกรรม และนักบริหารชั้นกลาง นอกจากนี้ยังมีการก่อตัวของสหภาพแรงงาน โดยคุณงานตามโรงงาน และคุณงานของรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีการเรียกร้องมากขึ้นเรื่อง ๆ

พลังทางสังคมใหม่ ๆ เหล่านี้จะต้องประสานกับระบบทางการเมือง ด้วยเหตุผลนี้จึง ควรมีการสร้างกลไกที่จะประสานของเก่าและของใหม่ได้ ระบบทางการเมืองที่สัมพันธ์กับ ความเป็นจริงมากที่สุดที่สร้างขึ้นมาเกิดขึ้นที่เรียกว่าประชาธิปไตยครั้งใหม่ ระบบดังกล่าวให้ สามารถเลือกนายกรัฐมนตรี ผู้ซึ่งไม่จำเป็นต้องลงไว้เพ่งกับคนอื่นในการเลือกตั้งทั่วไปเท่าที่ ผ่านมา อดีตนายกรัฐมนตรี พลเอกเกรียงศักดิ์ ชัยนันทน์ และพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ต่างก็เป็นทหารทั้งคู่ อันนี้เข้ากับวัฒนธรรมและค่านิยมเก่าของสังคมไทยพอดี โดยการมีผู้มี อำนาจมาครองตำแหน่งและบุคคลเหล่านี้ก็ได้อำนาจโดยการได้รับเชิญ ในขณะเดียวกันนวัตกรรม สามารถส่วนใหญ่ก็เป็นนายทหารที่ได้รับการแต่งตั้งเพื่อเป็นการแบ่งอำนาจและเพื่อเอาใจกลุ่ม คนหาดใหญ่ที่ต้องการอำนาจและศักดิ์ศรีในสังคมไทย นอกจากนี้ยังมีการให้รางวัลทางการ เมืองเพื่อชื่อตัวพวknี้ที่อาจจะก่อปัญหาทางการเมืองให้กับรัฐบาล ดังนั้น จึงเป็นการจัดการที่ เหมาะสมเจาะซึ่งคงทำให้พวknี้มีอำนาจมาก่อนคือข้าราชการและทหาร และพวknี้มีอำนาจใหม่ ซึ่ง ประกอบด้วยกลุ่มอำนาจต่าง ๆ ที่ขึ้นมาใหม่พอกสมการพัฒนาการใหม่ ในช่วงของ ประชาธิปไตยครั้งใหม่

ตั้งแต่สมัยต้น ๆ ของรัฐบาลเปริ่มในปี 2522จนถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนาการสำคัญ ๆ เกิดขึ้นและเห็นได้ชัดขึ้น พัฒนาการเหล่านี้มีผลสำคัญทางการเมืองต่ออนาคตของการเมืองไทย

พัฒนาการเหล่านี้คือ

ประการที่หนึ่ง การมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นของนักธุรกิจในการเมือง ทั้งนี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของจอมพลสฤษดิ์และผู้สืบทอด และได้รับการต่อเนื่องหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จนถึงปัจจุบันเกิดจำนวนบริษัทใหญ่ ๆ ที่มีทุนมาก ๆ ได้เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ขนาดของทุนและทรัพย์สินของบริษัทเหล่านี้ทำให้พวกนี้ใกล้เหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยขึ้น กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือบรรยายกาศที่ขาดเสียบริภาพทางการเมืองจะมีผลต่ออนาคตของบริษัทนี้ ไม่ได้เป็นแบบครอบครัวจินแนกแต่เป็นบริษัทข้ามชาติ บริษัทดังกล่าวจึงต้องหาทางป้องกันไม่ให้สถานการณ์ทางการเมืองเบี่ยงเบนไปในทางที่จะเป็นอันตรายต่อธุรกิจของบริษัท บริษัทหลายแห่งนอกเหนือจากการพึงความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจแบบเก่า ในลักษณะระบบอุปถัมภ์และยังหาทางคุ้มครองจากทหารชั้นผู้ใหญ่และข้าราชการ โดยการให้มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับบุคคลเหล่านี้ บางบริษัทมีความสัมพันธ์โดยตรงกับกระบวนการทางการเมือง โดยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง หรือโดยการเป็นสมาชิกของคณะกรรมการกลางของพรรคร่วมกัน ฯ พรรคร บางครั้งก็ลงเลือกตั้งเดียวเอง และเป็นรัฐมนตรีเดียวเอง บริษัทบางแห่งพยายามที่จะรักษาความมั่นคงโดยการเจริญไม่ตรึงกับพรรคใหญ่ ๆ หลายพรรครหรือสร้างความสัมพันธ์กับนายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่มีท่าทีว่าอนาคตจะแจ่มใส ในขณะเดียวกันก็สร้างความเป็นมิตรกับสื่อมวลชนกิจกรรมเหล่านี้ทำเพื่อยุดประสงค์สำคัญคือ รักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำใหม่นี้บางครั้งก่อให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ผู้นำเก่ามีการโจมตีนักธุรกิจที่ถูกกล่าวหาว่าเอาเปรียบประชาชน

อีกประการหนึ่งคือ กลุ่มผู้นำใหม่เป็นลูกจีนรุ่นสองหรือรุ่นสามที่มีการศึกษาดี เช่น ส่วนใหญ่จากอังกฤษ อเมริกา หรือออสเตรเลีย บุคคลเหล่านี้เป็นกลุ่มที่หันโลกทันสมัย ด้วยตัวทางการเมือง และเชื่อมั่นในสิทธิโดยชอบธรรมในฐานะเป็นคนไทย บุคคลเหล่านี้ได้แสดงตัวในกระบวนการทางการเมือง

ประการที่สอง ไม่ทราบว่าเป็นเพาะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจซึ่งทำให้สังคมไทยซับซ้อนขึ้น หรือเป็นเพาะเหตุการณ์นองเลือดสองครั้งคือ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 ที่ทำให้คนไทยคืนตัวและเรียนรู้ว่า สังคมไม่สามารถต่อกรีบดังกล่าว และไม่ควรปล่อยให้เกิดขึ้นอีกโดยปราศจากการต่อต้าน นอกจากนี้การแตกแยกของทหารเนื่องจากการขัดแย้งกันเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อแบ่งอำนาจ ผลก็คือการยึดอำนาจโดยการรัฐประหารนั้นได้กระทำการขึ้นทุกที่ รัฐประหารที่ล้มเหลวของพลเอกฉลาด หริษฐ์ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2520

และการพยายามทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524 ซึ่งจบลงด้วยความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง และการทำการรัฐประหารในวันที่ 9 กันยายน 2528 ซึ่งก็ล้มเหลวอีกนั้น ได้ทำให้การใช้รัฐประหารเพื่อเป็นวิธีสุดท้ายในการยึดอำนาจจากลายเป็นวิธีที่คนหลักเลี้ยง อันที่จริงแล้วการพยายามสร้างการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเมื่อเร็ว ๆ นี้ โดยการใช้ความกดดันทางการเมืองซึ่งไม่ได้ผลทั้งที่ได้มีการพยายามทำให้เกิดผลดังกล่าว เหตุการณ์ปัจจุบันได้มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ความแตกแยกมีมากเกินไปจนรวมไม่ติด ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นเงื่อนไขจำเป็นที่จัดทำการรัฐประหารอย่างสงบดังที่เกิดขึ้นมาแล้วหลายครั้งในอดีตความกลัวความล้มเหลวได้นำไปสู่สภาวะที่เราอาจเรียกได้ว่า “หลักการเสียงต่อความล้มเหลว” ซึ่งอันนี้สร้างคุณภาพทางการเมืองด้วยการมี “การถ่วงดุลย์ของความกลัวความล้มเหลว” ซึ่งอันนี้ได้สร้างเสถียรภาพทางการเมือง ถึงแม้มันว่าอาจจะเป็นภาพลวงตา ก็ตาม

ประการที่สาม วัฒนธรรมและกระบวนการของการเมืองไทย ได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงและการอ้อมซ่อนในกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมากกัน วิธีการประท้วงกันนำสมัยขึ้น เช่น มีการโกนศรีษะ แต่งชุดขาว หรืออุดข้าวประท้วง ส่วนนักการเมืองเนื่องจากต้องเลื่อนพบปฏิบัติมากขึ้น ก็ได้เรียนรู้ในการที่จะประนีประนอมและพยายามหลีกเลี่ยงการเป็นพระเอกในเหตุการณ์ทางการเมืองซึ่งเคยเป็นในอดีต พวknักการเมืองจึงได้เลี่ยงการข่มขู่พวkgพหการและทำให้ทหารไม่พอใจ เป็นการท้าเพื่อตัวเอง เพราะเป็นการป้องกันผลประโยชน์ของตัวเอง เพราะถ้านักการเมืองทำให้ทหารไม่พอใจก็จะมีแต่สร้างปัญหาทางการเมืองโดยไม่จำเป็น เพราะทหารข้าราชการรวมตัวกันและยึดอำนาจโดยการทำรัฐประหาร และจัดทำให้การปกครองระบบบริหารสภารัฐต้องสิ้นสุดลง สิ่งนี้จะสร้างปัญหาทางเศรษฐกิจต่อนักการเมืองบางคน ซึ่งยังต้องผ่อนส่งเงินที่กู้มาจากธนาคารหรือสถาบันทางการเงิน เพื่อค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง การซุ่มว่าจะมีรัฐประหารหรือยุบสภาสามารถด้วยความคุณพากผู้แทนพอสมควร ทหารเป็นจำนวนไม่น้อยเริ่มเห็นรัฐบาลระบบประชาธิปไตยเป็นระบบที่ควรส่งเสริมในประเทศไทย เมื่อจากเกิดหัศคติดังกล่าวนายทหารบางพวกได้กล่าวคัดค้านรัฐประหารอย่างตรงไปตรงมา หรืออาจเพราเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในขณะนี้

ประการที่สี่ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ซึ่งสร้างปัญหาให้รัฐบาลไทยเป็นเวลาหลายสิบปี ได้รับการปรามปราบอย่างฉลาด โดยรัฐบาลซึ่งพยายามใช้หัวเสือหัวต่อทางการเมืองให้ไว้ วิธีการณรงค์ใหม่ที่ได้ผล การดำเนินการนี้เกิดขึ้นโดยคำสั่งของสำนักงานกรรัมมนตรี เลขที่ 66/2523 และ 65/2525 นโยบายขึ้นพื้นฐานของคำสั่งฉบับนี้ก็คือการณรงค์ทางการเมืองเพื่อคัดค้านคอมมิวนิสต์และพวกที่สนับสนุน ซึ่งมีไม่น้อยที่เป็นนักศึกษาที่หนีเข้าไปหลังรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519 ให้มอบตัวต่อเจ้าหน้าที่ ความสำเร็จของคำสั่งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างที่ช่วย

ให้เป็นผลสำเร็จ ปัจจัยเหล่านี้คือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศไทยหลังการตายนของ ประธานาธิบดีเชื้อตุง และการลื่นขึ้นมาของ “แก็งทั้งสี่” ซึ่งทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางนโยบาย เช่น เศรษฐกิจ การยกทหารเข้าบุกคืบพูชาของเวียดนามซึ่งตามโดยการที่จีนทำสงครามสั่งสอนเวียดนาม สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นชัดว่าพลประโภชน์ของชาติมีความสำคัญกว่าอุดมการณ์หรือการเป็น สายร่วมลัทธิสังคมนิยม การขัดแย้งกันระหว่างจีนกับเวียดนาม การแตกแยกกันระหว่างจีน กับสหภาพโซเวียต ทำให้จีนเปลี่ยนแปลงนโยบายในเรื่องการสนับสนุนกระบวนการปลดปล่อย แห่งชาติและพรรคคอมมิวนิสต์ การสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ไทยได้ลดลงไปอย่างมาก และ ประการสุดท้ายคือ ได้มีการแตกแยกทางอุดมการณ์ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการตีความที่ไม่เหมือน กันของ “ทฤษฎีสามโลก” ของจีน อีกอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างวัยและโลกทัศน์ที่ต่างกัน ระหว่างสมาชิกใหม่และสมาชิกเก่า ซึ่งนำไปสู่จุดยอกแห่งของกรรมการของพรรคคอมมิวนิสต์แห่ง ประเทศไทย ผู้หนึ่งเข้ามาร่วมงานมากเริ่มออกจากป้าและยอมมอบตัวกับเจ้าหน้าที่ในช่วงที่ รัฐบาลกำลังดำเนินการสั่งทั้งสองออกมานปฎิบัติ ในขณะนี้การเคลื่อนไหวของผู้ก่อการร้ายได้ชะงักลง และจะต้องใช้เวลานานปีกว่าจะฟื้นตัวได้ ดังนั้นปัญหาทางการเมืองจึงเปลี่ยนทิศไปยังปัญหา ทางเศรษฐกิจ และการขัดแย้งทางรัฐธรรมนูญในเรื่องนี้ พัฒนาการของเหตุการณ์ดังกล่าวได้ทำ ให้เกิดสถานการณ์ซึ่งพลวัตทางการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นการขัดแย้งภายในประเทศ

สรุปได้ว่าประชาธิปไตยแบบครึ่งใบ คือการผสมระบบเผด็จการกับระบบประชา- ทิปไตย ระบบนี้เป็นการผสมสิ่งๆ กัน เช่น ข้าราชการพลเรือนและทหารกับสิ่งใหม่ ๆ เช่นพลัง ต่าง ๆ ทางสังคมที่เกิดขึ้นมา เช่น นักธุรกิจสั่งสินค้าเข้า-ออก นายธนาคารและบริษัทการเงิน พวกรัฐมนตรี ซึ่งประกอบด้วยพวกชนบทวิทยาลัยและวิทยาลัย คุณงานในสหภาพ ชาวนา ที่ไม่พอใจเริ่มรู้สึกว่าทางการเมืองของตัวเอง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วระบบนี้มีโครงสร้างคือ ประกอบด้วยสภาพผู้แทนราษฎรที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้ง และวุฒิสมาชิกที่สมาชิกได้รับการ แต่งตั้ง และมีนายกรัฐมนตรีที่สภาพผู้แทนทابทามมาและไม่ต้องเป็นสมาชิกผู้แทน ระบบ ประชาธิปไตยแบบครึ่งใบ หรือ ระบบเผด็จการครึ่งใบ เป็นระบบที่ผสมผสานสิ่งๆ กันในระบบ และของใหม่ของสังคมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจซึ่งเกิดจากนโยบาย พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบบการเมืองนี้พยายามเอาใจคนทุกหมู่ในประเทศ

8.4 การช่วงชิงอำนาจการเมืองระหว่างทหารกับชนชั้นกลาง

เหตุการณ์วันมหาวิปโยค เมื่อ 14 ตุลาคม 2516 วันสังหาร โหดเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 และพฤษภาคมพิธีระหว่าง 17-20 พฤษภาคม 2535 เป็นโศกนาฏกรรมทางการเมือง ที่สะท้อนถึงการเสียดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาการเมือง เหตุการณ์ พฤษภาพมิพ สะท้อนถึงความขัดแย้งทางการเมืองของกลุ่มทหารและกลุ่มชนชั้นกลาง ซึ่งไม่สามารถจะหาข้อ ยุติได้ในสถานบ้านการเมือง เนื่องจากการทำงานไม่ได้ผลของกลไก ความขัดแย้งในอำนาจทางการเมืองของทั้งสองกลุ่ม ได้ส่อให้เห็นคืบมาแล้วตั้งแต่ 14 ตุลาคม 2516

เหตุการณ์เมื่อ 14 ตุลาคม 2516 มีผลมาจากการเสียดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมซึ่งนำไปสู่การเกิดของกลุ่มชนชั้นกลางดังนี้

สภาพเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจไทยก่อนการพัฒนาของระบบการเมืองแบบสหภาพดีนั้น เป็นเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรม ลินค้าออกที่สำคัญคือ ข้าว ไม้สัก ดินบุก และยางพารา มีอุตสาหกรรมการผลิตไม่มากนัก ส่วนใหญ่ผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมมาจากการสั่งเข้า นโยบายพัฒนาประเทศของระบบการเมืองแบบสหภาพดี เน้นที่การส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมทดแทนสั่งเข้า (Import Substitution Industry) มีการจูงใจโดยยกเว้นภาษีulatory นิยมดแก่นายทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุน ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการลงทุนด้วยวิธีการค้าง ๆ สำหรับนักลงทุนภายใน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมีบทบาทสำคัญ และเพื่อให้การลงทุนทางอุตสาหกรรมดำเนินไปด้วยดีได้มีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น สร้างเขื่อน ขยายถนน สร้างบรรยายกาศเสถียรภาพทางการเมือง ยกเลิกกฎหมายจำกัดการถือครองที่ดิน รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเอกชนและหน่วยราชการ โดยเฉพาะผู้นำทางการเมืองที่สำคัญ ๆ ให้มีส่วนเข้าร่วมกิจการทางธุรกิจ และการลงทุนกับธุรกิจภายในประเทศ

จะเห็นได้ว่าจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จำนวนส่วนร้อยละของข้าว ได้ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับพืชเกษตรกรรมอื่น ๆ เช่น ในปี พ.ศ. 2493 ข้าวเปลือกมีจำนวนถึงร้อยละ 83.9 แต่เมื่อปี 2513 เหลือเพียงร้อยละ 49.1 ในขณะที่สัดส่วนของพืชเกษตรอื่นได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16.1 ในปี พ.ศ. 2493 มาเป็นร้อยละ 51.9 ในปี พ.ศ. 2513 ยังมีปี 2518, 2520 จะเห็นสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น จุดสำคัญที่จะได้จากตัวเลขดังกล่าวคือได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากข้าว ซึ่งกล่าวได้ว่าจากผลิตผลทางเกษตรดังเดิมมาเป็นพืชไร่มากขึ้น ผลที่ตามมาก็คือ พืชไร่เป็นพืชที่ໄວต่อตลาดโลก ໄວต่อระบบราคา และต้องอาศัยทักษะความรอบรู้ การจัดการและการจัดดองค์กรแตกต่างจากข้าว เพราะมีลักษณะเป็นพืชเศรษฐกิจ (cash crop) ซึ่ง

มีแบบแผนเป็นการค้า การพิมพ์สัดส่วนของพืชไร่เหล่านี้ย่อมมีนัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่สำคัญ และย่อมมีผลทางการเมืองและสังคมด้วย ที่เห็นได้ชัดคือ ผู้ปลูกหรือเจ้าของกิจการไร่เหล่านี้ย่อมໄວ่ต่อสภาพตลาดโลกและตลาดภายใน รวมทั้งโครงสร้างอำนาจทางการเมืองด้วย เพราะจะมีส่วนสนับสนุนกับผลประโยชน์ของตนโดยตรง

นอกจากนั้นยังมีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างที่เห็นได้ชัดทางเศรษฐกิจคือ ตัวเลขสินค้าข้ออကที่ปรับเปลี่ยนเทียบระหว่างข้าว พลิตผลทางอุตสาหกรรมโรงงานและสินค้าอื่น จะเห็นว่า สินค้าที่ประเทศไทยส่งออกในรูปผลผลิตของอุตสาหกรรมโรงงานไม่มีตัวเลข ถ้ามีก็คาดว่าคงน้อยมาก แต่เมื่อปี พ.ศ. 2513 มีถึงร้อยละ 15.5 ซึ่งเกือบท่ากับข้าวซึ่งมีร้อยละ 17.0 และสัดส่วนของผลิตผลทางอุตสาหกรรมก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อครึ่งตัวเลขปี พ.ศ. 2518 และ 2520 โดยเฉพาะในอนาคต เพราะบัดนี้ได้มีการเปลี่ยนจากการเป็นอุตสาหกรรมทัศนแทนสั่งเข้ามายังเป็นอุตสาหกรรมส่งออก ก็น่าที่จะเพิ่มสัดส่วนมากขึ้นเมื่อเทียบกับสินค้าอื่นทางเกษตรซึ่งได้แก่ข้าวและพืชไร่ แต่จากข้อมูลดังกล่าวที่ให้เห็นผลของนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมของระบบการเมืองแบบสหภาพ ถนน ประภาส ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในทางปริมาณนี้ย่อมส่งผลในทางโครงสร้างโดยเฉพาะผลกระทบต่อแรงงานที่ร่วมผลิตในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม ทั้งนี้ เพราะผู้ใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมเป็นประชาชนที่อยู่ในเขตชนชนมีทักษะและความรู้ โดยเฉพาะทางการเมือง มีการรวมกลุ่มเป็นองค์การ เช่น หอภาพแรงงาน เป็นต้น จำนวนแม้จะไม่มากนักก็อาจมีผลต่อรอง หรือผลกระทบทางการเมืองได้มาก ผลกระทบจากนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจได้ส่งผลให้เห็นเด่นชัดในเรื่องของจำนวนผู้ใช้แรงงาน ผลผลิตและประสิทธิภาพในการผลิตของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและการเมือง

สภาพสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เกิดขึ้นใหม่ ๆ พร้อมกับความเติบโตของเศรษฐกิจรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของคนในการประกอบอาชีพ ทำให้เกิดกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ขึ้น

การเพิ่มจำนวนประชากรและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เห็นได้ชัดคือการเพิ่มจำนวนประชากรตั้งแต่ พ.ศ. 2503-2513 ในระยะ 10 ปีนี้ประชากรเพิ่มจาก 26 ล้านคน ในปี 2503 เป็น 36 ล้านคนในปี 2513 หรือร้อยละ 38.4 และเท่ากับเพิ่มปีละหนึ่งล้านคน จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น 10 ล้านคนมีผลกระทบทางสังคม เช่น ทำให้เกิดชนชน เนื่องจากมีการย้ายถิ่นจากชนบทไปสู่ตัวเมือง รวมทั้งการเกิดกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพราะความจำเริญและความจำเป็นทางเศรษฐกิจนอกจากนั้นยังเกิดขึ้น

กลางทางเศรษฐกิจผู้ใช้แรงงานรวมทั้งช่างที่ออกจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งหมดคนนี้มีส่วนผลักดันให้เกิดการลุกฮือของประชาชนเมื่อ 14 ตุลาคม 2516

การขยายตัวของชุมชนและการเกิดชนกลุ่มใหม่

ระยะเวลา 10 ปีระหว่าง พ.ศ. 2503-2513 ได้เกิดการขยายตัวของชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มประชากรและการย้ายถิ่นประชากรในเขตคราภวงและเขตเทศบาลทั่วราชอาณาจักร ได้เพิ่มจำนวนขึ้นบนระดับภัยกันจำนวนครัวเรือนและจำนวนผู้ใช้แรงงาน (อายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป) ที่อยู่ภาคเกษตรกรรมลดลง นอกจากนั้นอัตราคนอ่อนอุกเชิงได้รับเพิ่มขึ้น

การเพิ่มขึ้นในด้านต่าง ๆ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นด้านว่าเรื่องอาชีพ ที่อยู่อาศัย ปัญหาชุมชน ซึ่งง่ายต่อการถ่ายเป็นปัญหาทางการเมือง และที่เด่นชัดที่สุดคือ การเกิดชนกลุ่มใหม่ขึ้นในสังคม จำนวนประชากรในอาชีพต่าง ๆ เพิ่มขึ้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางชั้น เช่น จำนวนคนที่อยู่ในระดับผู้บริหารชั้นสูงเพิ่มขึ้น การเพิ่มในภาคเกษตรกรรมมีขึ้นแต่เมื่อเปรียบเทียบกับภาคอุตสาหกรรมแล้วน้อยมาก

ชนกลุ่มใหม่ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. นักธุรกิจในการธนาคาร สถาบันการเงิน นักธุรกิจสั่งเข้าส่องออก และผู้ลงทุน อุตสาหกรรมและการบริหาร การเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจผนวกกับการ ให้เข้ามาของเงินทุน และเงินกู้ต่างประเทศรวมทั้งการ ใช้จ่ายเงินของหนี้สาธารณะในการเพราระดับความเสี่ยดนาม ทำให้เกิดภาวะพลวัตในระบบเศรษฐกิจไทยและได้นำไปสู่การเกิดชนชั้นกลางใหม่หรือเศรษฐีใหม่ ขึ้น การเดินทางของชนชั้นนี้ยังเป็นผลมาจากการเมืองการปกครองที่ยอมผลสุขดีได้นำมา บริหารประเทศ นั่นคือความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด หรือพันธมิตรระหว่างผู้นำทางการเมือง ซึ่งได้แก่นายทหารและข้าราชการพลเรือนชั้นผู้ใหญ่กับกลุ่มพ่อค้า ขอมผลสุขดีอ่อนโยนที่แตกต่างจากจอมพล ป. ซึ่งเคยเน้นนโยบายต่อต้านคนต่างด้าว โดยเฉพาะพ่อค้าจีน โดยจอมพลสุขดีส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน ในเบื้องต้นนักธุรกิจ ที่อยู่ในตำแหน่งคณานครกรรมการบริหารของบริษัท ขณะเดียวกันกลุ่มนักธุรกิจได้รับความคุ้มครองทางการเมือง วิธีการที่แบบปล่อยกว้างนี้คือการเกี่ยวข้องเป็นผู้ติดต่อการแต่งงานระหว่างสูกหานของคนสองกลุ่ม ผลก็คือผู้นำทางการเมือง ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจซึ่งส่วนหนึ่งเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ในขณะที่นักธุรกิจได้มีเส้นสายและอิทธิพลที่จะคุ้มกันให้ความสงบรวมทั้งเปิดช่องให้มีส่วนร่วมเสนอการอุปถัมภ์ ระบุเป็นข้อบังคับ ซึ่งตนและบริษัทซึ่งผู้นำทางการเมืองมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องได้ประโยชน์ แต่อำนาจทางการเมืองโดยตรงยังคงอยู่ในกลุ่มผู้บริหารบ้านเมือง นักธุรกิจจะมีบท

บทในทางอ้อมและฐานะผู้ร่วมมือสนับสนุนผู้นำทางการเมืองท่านนั้น ซึ่งก็ไม่แตกต่างไปจาก
สมัยศันย์รัตนโกสินทร์ ซึ่งนิยมใช้คันจีนเก็บภาษีและทำการค้า แต่ขณะเดียวกันก็เป็นผู้หาเงินเข้า,
รัฐและผู้ปกครอง

พันธมิตรระหว่างกลุ่มผู้นำทางการเมืองและนักธุรกิจนี้ เป็นการผสมผสานระหว่าง
อำนาจเศรษฐกิจกับอำนาจทางการเมืองและสถานะทางสังคมซึ่งดำเนินไปด้วยดี แต่ผลสุดท้ายก็
เป็นตัวกัดกร่อนระบบการเมืองและมีผลนำไปสู่ 14 ตุลาคม 2516

2. กลุ่มผู้ใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมและกิจกรรมบริการ นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ
โดยเฉพาะการพัฒนาอุตสาหกรรมของอาชมพลสุขุมดี ทำให้จำนวนผู้ใช้แรงงานในภาคอุตสาห-
กรรมเพิ่มขึ้น นอกจากราชการที่มีจำนวนผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในภาคกิจกรรมบริการต่าง ๆ ซึ่งเพิ่มขึ้นตาม
จำนวนการเพิ่มของประชากรและการขยายตัวของชุมชนก็ได้เพิ่มจำนวนขึ้นด้วย กลุ่มนี้ชั้นใหม่
นี้แม้จะไม่มากนักเมื่อเทียบกับภาคเกษตรกรรม แต่ก็เป็นกลุ่มที่อยู่ในเขตชุมชน มีประสบการณ์
และความคิดอ่อนกว้างเชิงกว่าคนในชนบท เพราะฉะนั้นในแง่การเมืองจึงมีความสำคัญยิ่ง
และอำนาจที่สำคัญคือ การนัดหยุดงาน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณูปโภค สามารถจะใช้การหยุดงานต่อรองทางการเมืองได้

3. กลุ่มนักศึกษา นักเรียนอาชีวะ ซึ่งเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมาก เพราะผลกระทบของการขยาย
การศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาแห่งชาติ จำนวนมหาวิทยาลัยและโรงเรียนอาชีวะได้
ขยายออกไปตามภาคต่าง ๆ ทำให้มีผู้สำเร็จการศึกษาเป็นจำนวนมาก ในจำนวนผู้รับการศึกษา
หรือฝึกอบรมเหล่านี้เดินทางเข้าไปอยู่ในภาครัฐและเอกชน แต่ต่อมากลับออกงานที่กำลังขยายใหญ่
ขึ้นก็ไม่สามารถรับได้หมด ทำให้เกิดกลุ่มนี้ที่รับการศึกษาแต่ทำงานไม่ได้เกิดขึ้น ซึ่งมีผล
ทำให้เกิดความไม่พอใจขึ้นอยู่ในหมู่ของผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันต่าง ๆ เพราะไม่แน่ใจว่า
อนาคตของตนจะเป็นอย่างไร ขณะเดียวกันภาคเกษตรกรรมก็มีข้อความสามารถจำกัดในการรับ
ผู้ใช้แรงงานใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากที่ดินที่ทำการเพาะปลูกมีจำกัด ผลก็คือ ผู้รับการศึกษาหรือ
ชนชั้นกลุ่มใหม่นี้ถูกมองเป็นระเบิดเวลาที่พร้อมจะระเบิดขึ้นเมื่อสถานการณ์สุกงอม

สภาพเศรษฐกิจ สังคม ในเหตุการณ์พฤษภาคมปี

และสาเหตุของความล้มเหลวของกลุ่มผู้ปกครองอำนาจ

ปรากฏการณ์ที่สำคัญในเหตุการณ์พฤษภาคมปี คือ การชุมนุมของกลุ่มผู้เรียกร้อง
ประชารัฐไทย ประกอบด้วยชนชั้นกลางเป็นจำนวนมาก ซึ่งแตกต่างจากกรณี 14 ตุลาคม 2516
ที่มีผู้ร่วมจาก 2 ทศวรรษที่ผ่านมาเศรษฐกิจและสังคมไทยได้พัฒนาไปมาก ทำให้ชนชั้นกลางที่